

Avram Iancu - 150

Cetatea Cavalerilor

Nr. 6 (22)/ Iunie 2022

Nr. 6 (22)/ Iunie 1922

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

EPOPEEA GLORIOASĂ A VITEAZULUI MIHAI - EROUL NEAMULUI NOSTRU(10)

Ing. Angela FAINA

„Nu-mi las țara și neamul nici mort !”

Luptele din primăvara și vara anului 1595.

Acțiunile lui Mihai la sud de Dunăre erau în prealabil bine gândite și concepute în mare secret. Mihai intrase în legătură cu capii Bisericii Ortodoxe a grecilor, precum Meletie Pigas, patriarhul Alexandriei și cu episcopul Ciprului, Laurentius Paleolog. Împreună, erau decise pentru o acțiune fermă antiotomană a tuturor creștinilor din zonă. În Peloponez, grecii se strânseseră în munți și de acolo atacau și hărțuiau armata turcă, slăbindu-i acțiunile de reprimare. Popoarele din Balcani, în frunte cu haiducii din munți, erau decise la o luptă fermă cu otomanii, dar le lipsea o conducere militară unitară. Lupta antiotomană din Balcani s-a înfiripat înainte de venirea lui Mihai la domnie, dar acum, această mișcare a popoarelor de la sud de Dunăre l-au considerat pe Mihai steaua lor călăuzitoare mult așteptată, datorită acțiunilor ferme dovedite de voievodul român contra turcilor. Acești luptători din Balcani, l-au ridicat la rangul de comandant și-l considerau pe Mihai conducătorul lor.

Însuflețit și susținut de Mihai, se produce revirimentul balcanic antiotoman

Mitropolitul Dionisie Rally Paleologul din Larissa (Grecia) a aderat la mișcarea de eliberare alături de acești capi ai bisericii și a avut dese înțelegeri cu Mihai Viteazul, căruia i-a trimis și bani. Mihai a fost sprijinit tacit și de alți ierarhi greci. În Munții Pindului, mitropolitul Dionisie Rally Paleologul era unul din principalii animatori ai luptei antiotomane. În mare secret, el organiza haiducii și luptătorii; 2.000 de haiduci bulgari, ajutați de sârbi, atacă Sofia, dar Sinan Pașa, aflat în drum spre Rusciuc, în campania contra lui Mihai, din vara lui 1595, îi înfrânge pe răsculați. O parte dintre aceștia s-au înrolat mai apoi, în armata voievodului valah. Mihai fusese înștiințat, încă din februarie 1595, de către creștinii bulgari, că „vor să i se alăture și să ajute la războirea cu turcii”. Nemulțumirile și revolta mocneau, dar nu se putea întrezări o finalitate pozitivă în lupta lor contra turcilor. Le lipseau coordonarea și conducerea.

Vecinul lui Mihai, principele Transilvaniei, face un gest care-l va nemulțumi profund pe voievodul român. Cu sprijinul lui Mihai Tolnay, comandantul oștii de mercenari unguri care staționa la Iași, îl alungă pe Aron Vodă și-l înlocuiește cu Ștefan Răzvan, apoi îl exilează pe domnitor la castelul de la Vinț, de pe Mureș, (23 aprilie 1595) lângă Alba Iulia. Acest fapt îi produce o mare supărare lui Mihai, pentru că avusese o foarte bună și constantă colaborare cu Aron Vodă, în lupta lor comună, antiotomană.

Între timp, turcii văzând că alianțele creștine europene îi amenință din ce în ce mai mult, îi propun lui Sigismund Báthori, principele Transilvaniei, stăpânirea peste cele trei principate române și chiar recunoașterea sa, ca rege a Ungariei Superioare, în schimbul ieșirii din Liga Creștină. Sigismund nu le dă satisfacție și continuă împreună cu creștinii, lupta contra osmanlâilor.

În Balcani, creștinii din munți, haiducii, făceau pregătiri de răscoală, așteptând momentul oportun pentru a se ridica la luptă. În zonă, mocnea de mult revolta împotriva stăpânirii turcești.

Cetatea Cavalerilor

Avram Iancu - 150

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

2

Între timp, în Câmpia Panoniei, creștinii în frunte cu Sfântul Imperiu Romano-German nu dădeau răgaz oștilor otomane, menținându-le într-o stare de permanentă alertă și conflict, pe o largă arie și pe un lung front în toată Europa Centrală. Turcii erau încolțiți acum de toată creștinătatea în zona europeană a granițelor lor.

După victoriile împotriva turcilor din iarna anului 1595, Mihai nu contenește lupta antiotomană, ci decide continuarea ei, în forță. Avea însă nevoie de sprijin armat, iar cel mai apropiat vecin care avea puterea să-i ofere un ajutor consistent și real, era Transilvania. Planificând această luptă la sud de Dunăre, Mihai era conștient că avea nevoie de sprijin la nord de Carpați, oști creștine, cu care să colaboreze spre a atenua pericolul otoman despre care era sigur că se va dezlănțui în curând, ca răspuns la acțiunile sale.

În acest scop, își întărește legăturile cu vecinul său din nord, Sigismund Báthory. Iminenta confruntare cu turcii l-a determinat pe Mihai Viteazul să încerce să obțină un sprijin solid și sigur de la acesta și a-l face un aliat pe viitor. În acest scop, Mihai trimite în luna mai 1595, o delegație de boieri și clerici, condusă de Mitropolitul Eftimie, pentru a întări colaborarea cu Sigismund, în lupta antiotomană, încredințându-le semnarea unui tratat de alianță. O parte din boieri și clerici, urmărindu-și interesele, acceptă clauzele unui tratat de vasalitate, care stipula niște condiții înjositoare și care îl făceau pe Mihai subalternul și vasalul lui Sigismund, fără drept de a avea propria diplomatie și politică externă și-l obliga printre altele, la promulgarea legii șerbiei, legarea de pământ a țăranilor, lege care era mult dorită de marii boieri din Valahia. Până în acel moment, se practica legarea de pământ dar nu exista o lege.

Acest tratat se transforma dintr-un dorit sistem de alianță, într-unul de vasalitate. Prin acest tratat, semnat de boieri, erau sacrificate autonomia Țării Românești și autoritatea instituției domniei. Boierii și clericii trimiși în delegație și-au depășit atribuțiile inițiale cu care au fost instruiți la plecare, probabil din dorința de a îngrădi puterea domnului, sporind-o simultan pe a lor.

Deci, la Alba Iulia în data de 10/20 mai 1595 se semnează un umilitor tratat pentru Mihai. Acest tratat prevedea printre altele că: „Voievodul Țării Românești e socotit între sfetnicii Serenității Sale (Sigismund Báthory) și ai urmașilor acestuia, neavând voie a trimite soli și a trata cu nici o putere din afară.” - deci domnitorului valah, i se lua dreptul de a face o politică externă precum ar fi considerat de cuviință, iar țăarii, i se știrbea însăși independența.

Noul domn al Moldovei, Ștefan Răzvan, pe care l-a înscăunat Sigismund Báthory, încheiase la 3 iunie 1595 un tratat asemănător de vasalitate, cu principele transilvan, fiindu-i îndatorat pentru numirea sa, ca Domn al Moldovei. Prin aceste tratate, Mihai Viteazul și Ștefan Răzvan au fost reduși la statutul de voievozi subordonați principelui, căruia îi dădeau socoteală, iar Sigismund Báthory se intitula principe al Transilvaniei, al Țării Românești și al Moldovei. Chiar și cheltuirea banilor din vistieria țării trebuia raportată cu amănuntul, ceea ce deranja pe cei doi domni români. Se simțeau umiliți.

Sigismund Báthory a realizat această uniune prin forță și manevre politice obscure, amenințări și șantaj, ca motiv, invocându-se pericolul turcesc. El nu a vrut să realizeze o colaborare, o alianță cinstită de la egal la egal, un act de alianță reciprocă, ci unul de dominare. Prin acest tratat, el i-a constrâns la acceptarea acestor clauze umilitoare, profitând în același timp, de nevoia de sprijin a celor doi domni în lupta antiotomană. Prin această manevră politică, Sigismund voia ca cele două țări române să-i fie vasale, iar el să devină conducătorul lor unic, cu puteri depline asupra lor. El se considera că prin acest tratat a devenit unificatorul celor trei țări române. Această situație a durat doar câteva luni, de-a lungul anului 1595, deoarece în Moldova a fost înscăunat Ieremia Movilă cu ajutor polonez. Ca o consecință imediată, acest tratat a devenit caduc. Deci Sigismund Báthory nu se mai putea intitula principe al celor trei principate. Acest titlu de principe al Transilvaniei, Moldovei și Țării Românești, i-a fost recunoscut pe plan internațional, chiar dacă fără entuziasm, inclusiv de către împăratul Rudolf al II-lea.

Dar ce deosebire față de unirea realizată de Mihai, care va deveni peste câțiva ani, domn român peste cele trei Țări Române! Statul creat de Mihai era cu adevărat unul românesc, în folosul nației române. Sigismund era un conducător străin peste o populație românească, fără să facă nimic pentru ea, el era mînat în ambiția lui, doar de vanități deșarte, faimă și orgolii de extindere și stăpânire teritorială.

Cu toate că Mihai-Vodă nu dăduse boierilor asemenea împuterniciri de a accepta un astfel de tratat, Mihai a acceptat în final condițiile impuse de principele transilvan, deoarece nu mai avea încotro, Ardealul fiind singurul stat vecin ce îi putea asigura spatele în lupta împotriva

Cetatea Cavalerilor

Avram Iancu - 150

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

3

turcilor. https://ro.wikipedia.org/wiki/Mihai_Viteazul - cite note-21 Deși multe din clauzele tratatului nu-i conveneau, Mihai le recunoaște și le respectă din motive diplomatice, până în momentul când va avea ocazia să rezilieze acest tratat. Acest moment va sosi curând, ca o consecință și încununare a meritelor imense pe care le va dovedi în luptă Voievodul Valah, în vara și toamna anului 1595. După bătălia de la Giurgiu, Mihai și-a câștigat dreptul de a folosi liber, conform nevoilor țării, vistieria Țării Românești.

În acest timp, turcii se adunau la graniță, gata de atac.

În primăvara anului 1595, sprijiniți de haiducii bulgari, Mihai, împreună cu Baba Novac, continuă ofensiva la sud de Dunăre, răsculații ajungând în mai, 1595, aproape de Sofia. Sunt arse și jefuite cetățile Cervena, Turtucaia, Șistov, Nicolpole, Rahova, etc.

Având deja în palmaresul său victorii răsunătoare, Mihai era deja recunoscut ca un mare și brav conducător de oști. Conform unei știri apărute la Veneția în aprilie 1595, „o mulțime de soldați alergau din toate părțile la Mihai-Vodă pentru faima marii sale vitejii și a marii sale generozități.”

Pentru a slăbi forța otomană aliată cu tătarii, Mihai execută câteva acțiuni rapide. Prima la Milcov, unde a înfrânt în câteva bătălii, oștile tătărești, iar a doua a fost o trecere peste Dunăre, la Nicopole, unde iese biruitor.

În iulie 1595 răsună vestea victoriei de la Nicopole a lui Mihai-Vodă, care a produs mari pagube otomanilor și a distrus 500 de lunturi (caiace) cu care marele vizir, Ferhad Pașa voia să treacă în Valahia. Apoi urmează un atac asupra Vidinului, pe Dunăre. Deci practic toată iarna, primăvara și vara anului 1595, Mihai, a purtat un război aproape continuu împotriva turcilor.

În aceste lupte, Baba Novac face mărețe fapte de vitejie, alături de haiducii săi, iar Deli Marcu, unul din bravii căpitani ai lui Mihai, sprijinit de numeroșii săi haiduci se evidențiază într-un mod deosebit, prin acțiunile sale surprinzătoare. În mai multe rânduri Mihai a ușurat trecerea în Valahia a unui număr foarte mare de familii de bulgari și sârbi care au primit pământ.

Revirimentul balcanic antiotoman din timpul lui Mihai Viteazul, a coalizat toate neamurile creștine, până în îndepărtatele stătuțe, Dalmația și Croația. Un rol important în lupta antiotomană l-a avut Republica Raguza (Dubrovnic) din Dalmația, pe țărmul Mării Adriatice. Vasală Porții otomane, Raguza obținuse, în schimbul tributului plătit anual, dreptul de a face comerț, fapt care i-a crescut considerabil forța economică; în mod evident și posibilitatea de rezistență. Negustorii reguzani sunt câștigați de propaganda antiotomană a papalității, iar unii dintre ei, au ajuns comisari ai împăratului Rudolf al II-lea, șeful militar al „Ligii Creștine”. Negustorii raguzani îi mijlocesc lui Mihai Viteazul contacte cu militanții balcanici din acea zonă, iar aceștia îl vor reprezenta pe Mihai, ulterior, în diferitele acțiuni diplomatice ale voievodului român.

În definirea programului său politic, a invocat, nu o dată, atașamentul față de Creștinătate și și-a prezentat faptele ca decurgând din rolul ce și l-a asumat în apărarea ei. De pe câmpul de luptă al Balcanilor, Mihai îi scrie starostelui Cameniței O. Potocki următoarele:

„...nu facem altceva, numai zi și noapte ne batem la Dunăre cu dușmanul.” și continua : „...m-am apucat să ridic această mare greutate cu această țară săracă a noastră, ca să fac un scut al întregii lumi creștine.” (/Mihai Viteazul în conștiința europeană. Documente externe, Ed. Academiei RSR, București, 1982, pag. 10).

Mihai transmite următorul mesaj solului polonez, Lubieniecki, din Balcani, înainte de bătălia de la Călugăreni, în iulie 1595: „Dacă acest pârjol s-ar răspândi peste Dunăre în patria mea și de aici în Țara Moldovei, nimic bun nu trebuie să aștepte serenismul rege al Poloniei. Mai bine să se sfătuiască regele cu ai săi și hatmanii săi împreună cu oastea, ca să-i aștepte pe turci nu la Tyras, adică la Nistru, ci la Dunăre, și să-i oprească și să-i împiedice să treacă Dunărea. (...) Tot ce fac, fac din dragoste pentru creștinătate, ca să nu se verse sângele creștinilor”. Mihai plănuia prin tratativele pe care le ducea cu popoarele de la sud de Dunăre, să alcătuiască o „Ligă Creștină a Balcanilor”. Acest plan era extrem de greu de realizat, deoarece aceste popoare erau sub completă dominare turcească, teritoriile le erau pašalâcuri turcești. Ele își pierduseră conducerea proprie, nu mai puteau avea un conducător militar și politic declarat, care să-i conducă pe calea eliberării. Doar episcopii și preoții mai puteau să mențină în secret, trează, flacăra luptei pentru libertate. Iorga spunea că dacă Mihai Vodă ar fi reușit să închege această ligă între popoarele din Balcani, atunci, ea „l-ar fi aruncat pe sultanul învins și umilit, până în Asia strămoșească”.

Cetatea Cavalerilor

Avram Iancu - 150

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

Mișcarea de redeșteptare politică a ortodocșilor din Balcani și de la Constantinopol a avut în Mihai, ca exponent, pe eroul ei, ivit la momentul potrivit. Revirimentul balcanic a fost provocat de ridicarea hotărâtă a lui Mihai, împotriva turcilor. Mișcarea anterioară, ascunsă, dusă în secret, a fost anterioară sosirii lui la domnie, dar a rămas mocnită. Mihai a fost adoptat acum, drept conducătorul ei cel mai nimerit și cel mai fidel.

Situația politică în cele trei țări române.

Relațiile de dependență din zonă, puterile vecine și interesele lor

Situația din zonă era încordată, cu tendințe de hegemonie și cuceriri, și care amenințau ființarea statelor române. Sfântul Imperiu Romano-German și Confederația Polono-Lituaniană, fiecare, dorea să-și extindă teritoriile spre sud, până la Dunăre, iar turcii voiau să ajungă cu stăpânirea lor spre nord și vest, pentru a include cele trei țări române, în imperiul islamic.

Sub domnia lui Mihai-Vodă, Valahia era avanpostul lumii civilizate, purtând greul luptelor și a confruntărilor directe cu turcii de la graniță. Dar Mihai nu avea sprijinul total al creștinătății și, de curând nici chiar al Moldovei, pentru că domnul Aron-Vodă cu care a colaborat atât de bine și cu care se înțelegea ca și cu „un frate”, a fost schimbat.

Așa cum am menționat, în aprilie 1595 Aron-Vodă a fost detronat de Sigismund Báthory, pentru că domnul Moldovei trata direct cu împăratul de Habsburg, deși era considerat vasalul Transilvaniei. Sigismund Báthory s-a simțit ofensat, considerând acest fapt ca pe o trădare, înlocuindu-l cu Ștefan Răzvan. Vechea înțelegere a lui Mihai cu Aron-Vodă nu mai era de actualitate. Ștefan agreea de bună voie vasalitatea Moldovei față de Transilvania, a cărui principe l-a adus la domnie. Schimbarea s-a produs, spre supărarea lui Mihai, care pierdea sprijinul lui Aron-Vodă, un sprijin prețios și loial.

La rândul lor, polono-lituanienii voiau ca Moldova să le devină vasală lor; iar dacă nu se putea obține acest lucru, atunci o doreau mai degrabă provincie otomană decât să cadă sub influența Habsburgilor. Ba mai mult, cancelarul care era și Marele Hatman polonez, Jan Zamoyski voia să extindă și mai mult influența și teritoriile Confederației Poloneze, până la Dunăre și să-l înlocuiască și pe Mihai, cu un domn suspus vasalității poloneze, care să plătească tribut către coroana regală.

Marele Hatman Jan Zamoyski a influențat Dieta Polonă să condiționeze aderarea la „Liga Sfântă”, de trecerea sub suzeranitatea Poloniei a Ardealului, Moldovei și a Țării Românești și de îndepărtare a lui Mihai-Vodă din scaunul domniei. Deși papa Clement al VIII-lea invita insistent Polonia să se alăture „Ligii Sfinte”, aceasta a respins cererea papei, preferând să păstreze bunele relații cu Imperiul Otoman.

Într-un raport către dogele Veneției, Marino Grimani, ambasadorul Tommaso Contarini îi comunica dogelui faptul că Alfonso Visconti, nunțul apostolic din Ardeal, i-a spus: „...cât despre cancelarul polonez, Jan Zamoyski, el este înțeles cu turcii, având dintotdeauna gând să ocupe Moldova și Valahia.”

În schimb, Poarta Otomană la rândul ei, nu era nicidecum de acord cu această politică a polonezilor de a ține sub vasalitatea lor, Țările Române, pentru că turcii ar fi pierdut dominația asupra lor ceea ce avea ca și consecință pierderea multor avantaje. Turcii și polonezii erau într-un permanent conflict nedeclarat; nu era un război deschis, ci un conflict mocnit, în ascuns, dar pe față era o relație de bunăvoință și toleranță reciprocă.

Pentru a frâna avansul politic al polono-lituanienilor, turcii promit țara Moldovei hanului tătar Gazi Ghirai al II-lea, care făcuse demersuri diplomatice în acest sens. Toate puterile vecine doreau supremația asupra Moldovei și Munteniei, cu toții râvneau la subordonarea românilor. În vecinătatea lui Mihai, se iveau noi pericole. Acum și hanul tătar, fiind incitat de turci, se arăta pe față dușmanul moldovenilor. Dacă cucerirea Moldovei de către tătari reușea, Mihai avea motive serioase de îngrijorare, știind că după ce aceștia s-ar fi instalat în scaunul Moldovei, ar fi putut ușor ataca Valahia.

Din acest motiv, polonezii care puteau să piardă Moldova, intră în conflict cu tătarii, discordie care se va finaliza pe calea armelor. Cele două armate se confruntă într-o mare bătălie la Țuțora la 19 octombrie 1595, a cărei sorți vor rămâne nedecise. Marele vizir, Sinan Pașa, îl trimite pe grecul Nechifor Paraisos să medieze conflictul; în final, hanul tătar îl recunoaște pe Ieremia Movilă ca domn, în schimbul unui tribut anual.

Cetatea Cavalerilor

Avram Iancu - 150

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

5

Deci acum moldovenii erau plătitori de tribut și la tătari. Câte eforturi materiale trebuia să suporte bietul popor ! Câte manevre politice și uneltiri, toate duse de vecini pentru a-l scoate de la domnie pe Mihai, pentru a ocupa țara, sau măcar ca vecinii să-și poată menține influența asupra principatelor române ! Câte intrigi, interese și trădări se țesau ! Mihai era amenințat permanent nu numai de turci și tătari, ci și de propriii săi vecini creștini, polonezii. Era înconjurat din toate părțile de pericole mai mult sau mai puțin ascunse țesute prin miciuni, ură, ipocrizie și lipsă de loialitate.

În vara anului 1595, Mihai se vede amenințat, fără ajutoare, aproape singur în fața unui pericol iminent și extrem de periculos. Ieremia Movilă a fost instalat ca domn în Moldova în august 1595 de către polonezi, în locul lui Ștefan Răzvan, care a domnit doar câteva luni.

„Ieremia Movilă își declara țara membru credincios și inseparabil al Coroanei Polone, în același chip ca și celelalte țări și palatinate polone, oferea regelui, pentru sine și succesori, jurământ de supunere, promitea protecție clerului catolic și ortodox și cerea să i se aprobe veniturile de care are nevoie șeful unei țări de graniță.”-(Nicolae Iorga. „Scurtă istorie a lui Mihai Viteazul” București, 1900)

Cum polonezii nu doreau ca Moldova să intre în conflict cu otomanii, ei voind să păstreze relații acceptabile cu Poarta, Mihai nu mai putea spera la un ajutor din partea Moldovei. Singur, fără ajutoare, el trebuia să se pregătească rapid pentru campania turcilor care veneau să-l pedepsească după zdrobitoarele sale victorii contra lor, din prima jumătate a anului 1595 de la Șerpătești, Stănești și Putineiu și a raidurilor sale asupra cetăților de pe Dunăre și în Balcani.

Lupta contra otomanilor pe care și-a asumat-o Mihai, costa țara foarte scump, atât în vieți omenești, cât și în pierderi imense materiale. Mihai reflectează, analizează, pune în balanță toate aspectele și urmările, se consultă cu Divanul și hotărăsc să nu dea îndărăt. Asigurarea independenței țării era scopul suprem. În fața acestor realități, Mihai Viteazul s-a angajat într-un adevărat conflict sângeros de lungă durată cu otomanii. Mihai și țara, alături de boieri, desfășoară un efort militar colosal, pe tot parcursul anului 1595; rezultatele arată un an plin de mari izbânzi și strălucite victorii, dar în schimb, țara este prădată, arsă și devastată.

După înfrângerile nete suferite și numeroasele răscoale ce se derulau tot mai ample și mai dese, în sudul Dunării, încurajate de Mihai, era evident că sultanul nu va mai tolera o atare stare de fapt. A decis că Mihai trebuia alungat și dat ca exemplu în fața celor care mai aveau idei de rebeliune.

Va urma